

УДК 631.527:635.62

Колесник І.І., кандидат сільськогосподарських наук
Дніпропетровська дослідна станція ІОБ НААН

НАУКОВІ ЗДОБУТКИ ПО СОРТОВІЙ СЕЛЕКЦІЇ ГАРБУЗА В ДДС ІОБ НААН

Гарбуз – цінна харчова, кормова і агротехнічна рослина, багата на цукри, каротин, комплекс вітамінів (м'якуш), білок і олію (насіння). В українському сортименті представлені сорти всіх трьох найбільш поширених в світі видів культурного гарбуза: гарбуз звичайний або твердокорий (*Cucurbita pepo L.*), гарбуз крупноплідний або волоський (*Cucurbita maxima Duch.*) і гарбуз мускатний (*Cucurbita moschata Duch.*).

У Реєстрі сортів рослин України, придатних для поширення, значну частку (близько 40%) займають сортові ресурси селекції Дніпропетровської дослідної станції. На даний час зареєстровано 12 сортів. Характерною особливістю селекційної роботи на станції була і залишається переважно сортова селекція по різних напрямках, направлена на підвищення врожайності гарбуза (Український багатоплідний, Народний), покращення смакових і технологічних якостей (національний стандарт Славу-та, Ждана, Полянин), створення кущових сортів, придатних до механізованого збирання плодів з високою насінневою продуктивністю (Валок, Світень, Лель), селекція голонасінних форм олійного призначення (Гамлет, Маслянка). Методом внутрішньовидової гібридизації в 2008 році створено чотири нові сорти гарбуза, три з них зареєстровано в 2010 році. Сорт Маслянка випробовується.

Ювілей. Вид крупноплідний (*Cucurbita maxima Duch.*), різновидність зимня (*hiberna*). Сорт столового призначення. Пізньостиглий (125–128 днів). Товарна урожайність плодів –26,5–32,0 т/га. Плоди сплюснуті, сірі, сегментовані. Середня маса товарного плода – 4,5 кг. М'якуш інтенсивно оранжевий, товстий (8–10 см), солодкий. Вміст сухої речовини – 10,8–12,6%, загаль-

ного цукру – 7,8–9,0%, каротину – 12,0–17,5 мг%. Сорт відносно стійкий проти справжньої борошнистої роси (середній бал ураження – 0,8 бали). Дегустаційна оцінка перероблених плодів (пюре, сік) плода – 4,5–4,8 бали.

Доля. Вид мускатний (*Cucurbita moschata Duch.*), різновидність перехватка (*moschata*). Сорт столового призначення. Пізньостиглий (120–126 днів). Товарна урожайність плодів – 25,0–30,0 т/га. Плоди за формою перехватки, коричневі, гладенькі. Середня маса товарного плода – 3,4 кг. М'якуш інтенсивно оранжевий, товстий, солодкий. Вміст сухої речовини – 7,8–10,6%, загального цукру – 5,8–7,8%, каротину – 14,6–19,2 мг%. Сорт практично стійкий проти справжньої борошнистої роси (середній бал ураження – 0,1 бали). Дегустаційна оцінка перероблених плодів (пюре, сік) – 4,5–4,7 бали.

Бальзам. Вид мускатний (*Cucurbita moschata Duch.*), різновидність сплюснута (*rapaeformis*). Сорт столового призначення. Пізньостиглий (120–126 днів). Товарна урожайність плодів – 25,0–30,0 т/га. Плоди за формою перехватки, коричневі, гладенькі. Середня маса товарного плода – 3,4 кг. М'якуш інтенсивно оранжевий, товстий, солодкий. Вміст сухої речовини – 7,8–10,6%, загального цукру – 5,8–7,8%, каротину – 14,6–19,2 мг%. Сорт практично стійкий проти справжньої борошнистої роси (середній бал ураження – 0,1 бали). Дегустаційна оцінка перероблених плодів (пюре, сік) – 4,5–4,7 бали.

Значним резервом у вирішенні проблемних питань в селекційно-насінницькій роботі з гарбузом – підвищення товарної врожайності плодів, врожайності насіння, правова охорона і контролювання насінництва – стає перехід на гетерозисну селекцію, не відмовляючись водночас від сортової селекції, як методу виявлення цінних рекомбінантів в другому–третьому поколіннях. В 2010 році в Держсортслужбу передано перший гетерозисний гібрид гарбуза столового Слава.

Аналіз патентних джерел, роботи зарубіжних консервних підприємств свідчить про необхідність створення спеціальних генотипів гарбуза для виготовлення різноманітної гарбузової

продукції (ікра, соки, пюре, чіпси, цукати, олія, тощо). Перспективним напрямком в селекції гарбуза є створення столових міні-гарбузів з масою плода 1,0–1,5 кг.

УДК 632.4А..633.853.494 «321»

Колесніченко О.В., аспірантка

*Національний університет біоресурсів і природокористування
України*

СТІЙКІСТЬ НОВИХ СОРТІВ РІПАКУ ЯРОГО (*BRASSICA NAPUS L.*) ПРОТИ АЛЬТЕРНАРІОЗУ

Сільськогосподарське виробництво висуває обґрунтовані вимоги до нових сортів, зокрема необхідність комплексного поєднання високого рівня продуктивності, зі стійкістю до шкодо-чинних хвороб і шкідників, несприятливих факторів навколишнього середовища, високої якості продукції, технологічності у виробництві.

Однією з найбільш шкодочинних хвороб ріпаку є альтернаріоз. За високого розвитку альтернаріозу недобір врожаю може сягати 30%, а в роки епіфітотійного розвитку хвороби – 50% і більше. Разом з ураженням знижується якість насіння. Збудниками альтернаріозу є гриби роду *Alternaria* Nees Von Esenb. *Ex Fries*. Джерелом інфекції хвороби є частини грибниці або конідії збудника, що зберігаються на післяжнивних рослинних рештках і насінні. При поверхневому зараженні насіння гриби не втрачають своєї патогенності протягом 2 років, а при внутрішньому – до 12 років.

Створення нових, стійких до фітопатогенної мікрофлори, сортів ріпаку ярого та їх широке впровадження дасть можливість збільшити рентабельність виробництва продукції ріпаківництва.